

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep

0032 OSLO

Vår ref:
03/2326-111
Løpenr.:
20101/11

Saksbehandler:
Frode Mikalsen
Tlf. dir.innvalg:
77 78 81 51

Arkiv:
U40 SAKSARKIV
Deres ref.:
200602445- /CGR

Dato:
06.07.2011

RAPPORT FRA EKSPERTUTVALG OM EFFEKTIV OG BÆREKRAFTIG AREALBRUK I HAVBRUKSNÆRINGEN – HØRINGSUTTALELSE FRA TROMS FYLKESKommUNE

Det vises til høringsbrev datert 10.02.2011. Saken har vært forelagt fylkestinget, som i møte 07.06.2011 fattet følgende vedtak:

1. Fylkestinget har behandlet rapporten fra ekspertutvalget for effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen (Arealutvalget), og vil kommentere det som anses som viktigst i rapportens tiltaksforslag. Fylkestinget merker seg utvalgets sammensetning.
2. Fylkestinget konstaterer at Arealutvalgets mandat og fokus har vært å komme med forslag til effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen. Fylkestingets vurderinger må baseres på den totale forvaltninga av sjø-arealene i fylket vårt.
3. Fylkestinget mener Arealutvalgets forslag vil kunne bidra til å legge til rette for videre vekst innenfor havbruksnæringen regionalt og nasjonalt. Fylkestinget ser samtidig at eksisterende strukturer, samt nasjonalt og internasjonalt regelverk, vil kunne legge begrensninger og føringer for gjennomføringen av utvalgets forslag.
4. Fylkestinget vil slå fast at Troms har særegne muligheter knyttet til vår beliggenhet med hensyn til å utvikle og utnytte våre fiskeri- og havbruksressurser. Disse mulighetene må vi ta vare på for framtidige generasjoner gjennom en bærekraftig forvaltning. Bærekraft må være en forutsetning for oppdrett og forvaltningen må ha som sitt hovedformål å legge til grunn for sysselsetting og bosetning i kystsamfunnene.
5. Fylkestinget har merket seg at Arealutvalget har gitt rapporten tittelen "Areal til begjær". Dette er beskrivende for konkurransen om arealene slik vi ser den. Det er ingen tvil om at det i enkelte områder er arealkonflikter. Det er heller ingen tvil om at det kan dukke opp flere.

Dersom næringen skal kunne utvikle seg videre må man ha en forvaltning som forebygger arealkonflikter og legger til rette for sameksistens bl.a. gjennom funksjonelle kystzoneplaner. Videre må lokalmiljøer og berørte kommuner ha en direkte gevinst av å åpne opp/legge til rette for oppdrett.

Arealutvalgets forslag til tiltak kan derfor ikke behandles isolert.

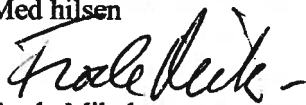
6. Sett fra Fylkestingets ståsted er det en viktig strategi å bistå til sterkere samarbeid mellom forskning, utdanning og næringsliv. Det kan motivere til å øke den samlede innsatsen for den marine næringsutviklingen i fylket vårt. Noe som vil legge til rette for en robustvidereutvikling av marine verdiskapningsklynger i alle ledd av fylkets verdikjede fra fiske, oppdrett, marin videreforedling, markedsføring og næringssservice.
7. Fylkestinget støtter utvalgets forslag om å etablere en strømkatalog for kysten og fjordene, samt at det bør gjennomføres et "Kyst - Mareano" for å kartlegge kysten bedre (jf. kap. 10.1 og 10.3). Dette må gis høy prioritet og gjennomføres som et nasjonalt prosjekt med stor grad av statlig finansiering.
8. Fylkestinget støtter i prinsippet utvalgets forslag om at kysten deles inn i soner på en måte som effektivt reduserer spredning og forekomst av sykdom og lus (jf. kap. 10.4 og 10.5). Målet må samtidig være å legge til rette for størst mulig verdiskapning lokalt og regionalt. Produksjonsområder og utsettssoner må derfor utformes på en slik måte at alle aktører kan tilpasse seg uten for store problemer. Dette bl.a. for å ivareta det eierskapsmangfoldet man har i fylket, noe som anses som en viktig forutsetning for lokal og regional verdiskapning.
9. Fylkestinget anser det som viktig at man tar hensyn til regionale ulikheter, og at prosessene med å komme fram til en ny struktur for mer effektiv arealbruk har en sterk regional forankring (jf. kap. 10.4 og 10.5). Med det kjennskap en har til næringen i Troms, synes det som at det beste her vil være at man gjennom en regional samarbeidsprosess, som involverer både næring og forvaltning, søker å legge en overordnet og helhetlig plan for å sikre en miljømessig bærekraftig arealbruk. Samtidig må man legge til grunn at eksisterende strukturer som fungerer bra skal bestå. Det er unødvendig å påtvinge store endringer av eksisterende lokalitetsstrukturer uten at det helt klart er behov for det. Dette fordrer at det fra nasjonalt nivå gis et rammeverk som er tilstrekkelig fleksibelt.
10. Fylkestinget støtter utvalgets forslag om å oppheve laksetildelingsforskriftens § 34 (jf. kap. 10.8). Ettersom areal er et begrenset gode som samfunnet kan og bør styre bruken av, må det innføres et forvaltningsverktøy som kan virke i tillegg til passivitetsregelen og som er enkel for forvaltning og næring å forholde seg til.
11. Fylkestinget støtter i prinsippet utvalgets forslag om handlingsregler for å redusere tap i produksjonen (jf. kap.10.12). I Troms er selvforsyningsgraden av settefisk lav, slik at risikoen for tap på grunn av dårlig smoltkvalitet er relativt stor. Også klimatiske forhold gir større risiko for tap i nord. Det tilrås derfor at man ikke innfører slike ordninger før produksjonsområdene er tilnærma selvforsynte med settefisk, eller at det tas spesielle hensyn til disse forhold i praktiseringen av handlingsregler.
12. Fylkestinget mener det er gode grunner til å se på ordninger for å redusere produksjonstapet, men stiller spørsmål ved om det vil være rettferdig med kollektive sanksjoner i form av redusert MTB for alle aktørene innenfor et produksjonsområde.

Primært bør det være enkeltaktørene som må ta konsekvensene av egne tap (jf. kap.10.12).

13. Potensialet som ligger i nord i form av ledig areal- og biomassekapasitet bør fortsatt være tilgjengelig for lokale/regionale aktører. Fylkestinget stiller seg derfor kritisk til at utvalget legger opp til at regiongrensene oppheves og erstattes av produksjonsområder med adgang til miljøbetings flytting dersom dette minsker mulighetene til utvidelser og økning av produksjonen for aktører med lokal forankring (jf. kap.10.12).
14. Fylkestinget går i mot utvalgets forslag om at det ikke skal tildeles nye tillatelser eller økning av MTB for laksefisk før et nytt system med produksjonsområder og utsettssoner er etablert (jf. kap.10.15). Dette vil bety at videre vekst i områder med god miljøtilstand og i den delen av landet hvor det er størst potensial for utvidelser og økt produksjon (Nord - Norge), må avventes til man ser behovet for, og omfanget av, flytting av eksisterende kapasitet til disse områdene (jf. punkt 7).
15. Det vises til at regjeringen våren 2011 skal utforme forventninger til regional - og kommunal planlegging. Arealutvalget tilrår at det i den forbindelse utarbeides statlige forventninger til akvakultur i regionale og kommunale planer, og at det bør gis føringer for behovet for revisjon av planer for akvakultur og kystsoner sett fra nasjonalt nivå. Fylkestinget legger til grunn at dersom det er av nasjonal interesse at kommunene skal prioritere dette arbeidet i større grad, må det stilles statlige midler til rådighet for formålet.
16. Fylkestinget vil bemerke at revisjon av kommunale planer for kystsonen og tilrettelegging for akvakultur, er nøkkelfaktorer for å kunne gjennomføre store deler av utvalgets forslag. En forutsetning at kommunenes og fylkeskommunenes tilrettelegging for akvakultur i sjø gir økonomiske ringvirkninger lokalt/regionalt.

Fylkestinget konstaterer i denne sammenheng at eiendomsskatteordningen for sjøbaserte akvakulturanlegg slik den er i dag gir lite igjen til kommunene. Fylkestinget går derfor inn for at det innføres ei arealavgift for havbruksnæringen som skal gå til vertskommunene. Og at vertskommunene skal få kompensert for sine utgifter med å tilrettelegge areal for havbruksnæringen.

Fylkestinget vil videre på nytt fremme Troms fylkeskommunes syn om at vederlag for nye tillatelser/vederlag for økning i MTB på eksisterende tillatelser, må tilfalle den regionen kapasitetsøkningen vil ligge i.
17. Utvalget foreslår at det på departementsnivå tas initiativ til å opprette pilotprosjekter for regional/interregional planlegging i utvalgte kystområder. Fylkestinget vil framheve Sør-Troms som godt egnet for et pilotprosjekt slik utvalget foreslår det, bl.a. fordi man har et meget godt datagrunnlag framskaffet gjennom Astafjordprosjektet.
18. Fylkestinget støtter utvalgets forslag til prioriteringer for å styrke forskning av betydning for effektiv og bærekraftig arealutnyttelse (jf. kap.10.25). I denne sammenheng vises det til hørings svar datert 01.11.2010 fra Troms fylkeskommune til Fiskeridirektoratet om kunnskapsbasert forvaltning – innmelding av FOU-behov.

For utdypende vurderinger vises det til vedlagte saksframlegg fra Kultur- og næringskomiteen i Troms fylkeskommune.

Med hilsen

Frode Mikalsen
spesialrådgiver

Vedlegg:

- Saksframlegg med innstilling til vedtak fra Kultur- og næringskomiteen i Troms fylkeskommune.
- Høringssvar datert 01.11.2010 fra Troms fylkeskommune til Fiskeridirektoratet om kunnskapsbasert forvaltning – innmelding av FOU-behov

Kopi u. vedlegg til:

Finnmark fylkeskommune		9815 VADSØ
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048 BODØ
Nord-Trøndelag fylkeskommune	Postboks 2560	7735 STEINKJER
FHL Nord-Norsk Havbrukslag	Strandveien 106	9291 TROMSØ
Norske Sjømatbedrifters Landsforening	Postboks 639, Sentrum	7406 TRONDHEIM
Mattilsynet – region Troms og Finnmark	Postboks 383	2381 BRUMUNDDAL
Landsdelsutvalget	Postboks 1402	8002 BODØ
Fiskeridirektoratet	Postboks 185, Sentrum	5804 BERGEN
Fiskeridirektoratet region Troms	Postboks 185, Sentrum	5804 BERGEN
Fylkesmannen i Troms	Postboks 6105	9291 TROMSØ
Kommunal- og regionaldepartementet	Postboks 8112, Dep.	0032 OSLO
Kystverket Troms og Finnmark	Postboks 1502	6025 ÅLESUND
Fiskarlaget Nord	Postboks 59	9291 TROMSØ
Kommunene i Troms		

Vedlegg.....1 av: 2
Sak:.....

SAKSFRAMLEGG

Arkivsaksnr.: 03/2326-103
Løpenr.: 13938/11
Arkiv: U40 SAKSARKIV
Saksbehandler: Frode Mikalsen

HØRING - RAPPORT FRA ET EKSPERTUTVALG OM EFFEKTIV OG BÆREKRAFTIG AREALBRUK I HAVBRUKSNÆRINGEN

Innstilling til vedtak:

...

Kultur- og næringskomiteens innstilling:

...

...

Saken gjelder:

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

- Kunnskapsbasert forvaltning – innmelding av FOU-behov.
- Høringsinnspill fra Målselv kommune.

B: Utrykte vedlegg:

Link til arealutvalgets rapport:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fkd/pressesenter/pressemeldinger/2011/rapport-fra-utvalget-for-effektiv-og-bar.html?id=632513>

Saksutredning:

Fylkesrådet har behandlet saken i møte 16.05.11, sak 96/11. I saksfremlegget skriver fylkesråd for næring:

Ekspertutvalget for effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen ble oppnevnt av Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) i september 2009. Utvalget la 04.02.2011 fram sin enstemmige innstilling i rapporten "Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen – areal til begjær". Rapporten ble sendt på høring av FKD ved brev datert 10.02.2011.

Bakgrunnen for oppnevning av utvalget er at den betydelige veksten i akvakulturnæringen de senere år har gjort at tilgjengelig areal og gode oppdrettslokaliteter er blitt en knapphetsfaktor, og at en videre vekst innenfor bærekraftige rammer fordrer en overordnet styring av arealbruken. I rapporten er det gitt et sammendrag, som under gjengis i sin helhet:

"Akvakulturnæringen har i løpet av de siste 40 år gjennomgått en utrolig utvikling. Med en vekst i produksjon fra beskjedne 531 tonn i 1971 til ca. 1 million tonn i 2010 har

akvakulturnæringen etablert seg som en av våre viktigste kystnæringer. For å komme dit har det underveis blitt utvist en imponerende evne til å løse en lang rekke utfordringer knyttet til teknologi, drift, sykdom, avl, fôr, marked osv. Det er lagt et grunnlag for at akvakulturnæringen kan bli en av den norske økonomiens aller viktigste eksportnæringer når oljeepoken er over.

Ekspertutvalget for effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen har hatt som mandat å komme med forslag til en ny overordnet arealstruktur. En struktur som kan bidra til at akvakulturnæringen utnytter areal på en bærekraftig og effektiv måte, med minst mulig miljøpåvirkninger og smitterisiko. Fremtidens arealstruktur skal også bidra til en balansert sameksistens med andre interesser i kystsonen.

Tilgjengelig produktivt areal i kystsonen er et av Norges viktigste konkurransefortrinn som oppdrettsnasjon. Arealet var lenge betraktet som en overskuddsressurs uten et uttrykt behov for en overordnet styring av bruken. Med veksten i næringen er dette nå et tilbakelagt stadium. Tilgangen på gode oppdrettslokaliteter er en knapphetsfaktor for en bærekraftig utvikling av næringen. Samtidig er det store regionale forskjeller med hensyn til arealutnyttelse og produksjonsintensitet. Det største potensialet for vekst vil ligge i nord. I sør, der intensiteten er størst, finnes de største miljøutfordringene. Her vil på kort og mellomlang sikt potensialet for økonomisk vekst i første rekke være knyttet til reduserte tap i produksjonen og en mer effektiv arealutnyttelse. På bakgrunn av forventet utvikling har utvalget lagt til grunn at utfordringene med hensyn til bruk av areal de neste ti årene i all hovedsak vil være knyttet til oppdrett av laks og regnbueørret.

I del 1 av rapporten gis det en oversikt over naturgitte rammebetingelser, status og 40 års utvikling av akvakulturnæringen i Norge. Noen utviklingstrekk i andre lakseproduserende land er belyst sammen med sannsynlige utviklingstrekk i den norske næringen. I et tiårsperspektiv vil oppdrett av andre arter enn laks og regnbueørret neppe utgjøre store arealmessige utfordringer. I relasjon til mandatet mener utvalget at forståelsen av begrepet areal må utvides fra den tradisjonelle todimensjonale knyttet til arealet i overflaten. Blant annet må virkninger på det ytre miljø og innbyrdes påvirkning og smitte mellom anlegg inkluderes i arealbegrepet.

I Del 2 diskuteres ulike problemstillinger knyttet til akvakulturnæringens bruk av sjøareal, og momenter som er relevante ved utformingen av en framtidig arealstruktur synliggjøres. Tema som drøftes er fiskehelse og -velferd, de store tapene i produksjonen i enkelte regioner, miljøpåvirkninger fra akvakultur og avveining av konflikter mot andre brukerinteresser i kystsonen. I et eget kapittel belyses plan- og søknadsprosesser knyttet til etablering og flytting av akvakulturanlegg.

Del 3 inneholder utvalgets tilrådninger. Etter utvalgets vurdering står næringen nå overfor tre hovedutfordringer på sykdoms- og miljøsidene som alle har en sammenheng med arealbruk og produksjonsomfang. En bærekraftig utvikling i næringen er helt avhengig av at disse utfordringene løses. De tre hovedutfordringene er lakselus, rømming og tap i produksjonen. En ny, overordnet arealstruktur må sees i sammenheng med løsningen av disse utfordringene. Det er samtidig viktig å understreke at tiltak på arealsiden vil kunne bidra, men ikke alene løse dem.

Til grunn for utvalgets forslag ligger tre bærende elementer som alle representerer en utfordring:

- Kysten deles inn i adskilte produksjonsområder med tilhørende utsettssoner.
- Avbøtende tiltak i et produksjonsområde styres gjennom indikatorer og handlingsregler.
- Næringen i det enkelte produksjonsområde gis et sterkere direkte samfunnsansvar for å løse fellesutfordringer.

Forslagene bygger på og legger opp til å videreføre en utvikling som allerede har pågått i næringen en tid. Viktige deler av denne utviklingen er færre anlegg enn for få år siden, de ligger gjerne lenger ut på kysten, og de er større og produserer mer. Et trekk ved utviklingen er flytting fra mindre egnede til bedre lokaliteter, og en større grad av samarbeid enn tidligere gjennom koordinert drift og brakklegging.

De strukturelle endringene i næringen med større og færre selskaper og slakterier har medført at næringens lokale forankring er svekket i mange kommuner. Når de positive ringvirkningene av oppdrett blir ujevnt fordelt, er det nærliggende å anta at interessen i mange kommuner for å legge til rette for oppdrett blir tilsvarende redusert. Dette er en fjerde hovedutfordring som i første rekke næringen selv må løse. Utvalget foreslår at det blir evaluert om den nylig innførte adgangen for kommunene til å innkreve eiendomsskatt fra akvakulturanlegg fungerer etter hensikten. En slik evaluering bør foretas etter at ordningen med eiendomsskatt har fått virke en tid.

En femte utfordring, som henger sammen med den foregående, er behovet for plankompetanse, rullering av kystsonerplaner og utvikling av et bredere regionalt og interkommunalt samarbeid om slike planer. Administrative grenser er sjelden tilpasset de økologiske forholdene i sjøen. Utvalget fremmer flere forslag knyttet til planprosessene.

I samlingen av foreslåtte tiltak i del 3, vil utvalget her peke på noen som kanskje er mer banebrytende, og dermed vil kunne bli mer omstridte enn andre:

- Inndeling av kysten i adskilte produksjonsområder for å redusere smittespredning. Den enkelte tillatelse knyttes til et produksjonsområde.
- Inndeling av produksjonsområdene i utsettssoner med samtidig brakklegging av alle anlegg i en periode på minimum en måned før utsett.
- Etablering av en indikator for tap i produksjonen og en tilhørende handlingsregel for justering av maksimalt tillatt biomasse (MTB) i det enkelte produksjonsområdet. Tilsvarende indikatorer og handlingsregler for lus og rømming utredes.
- Adgang til permanent flytting av tillatelser fra produksjonsområder med høye tap i produksjonen til områder som har lave tap og en tilfredsstillende miljøstatus spesielt med tanke på lakselus og rømt fisk.
- Ingen tildeling av nye tillatelser eller økning av MTB for laksefisk før et nytt system med produksjonsområder og utsettssoner er etablert.
- Friere adgang til å drive matfiskoppdrett på land og i lukkede anlegg i sjø.
- Anbefaling til næringen om en permanent organisering av fellestiltak i det enkelte produksjonsområde.

Medlemmene har bidratt til utvalgsarbeidet med sin kunnskap fra ulike ståsteder i forskning og forvaltning. Vi har alle lært svært mye i dette arbeidet, og vil takke Fiskeri- og kystdepartementet for den tillit som er vist oss ved oppnevningen. Utvalgets innstilling er enstemmig.”

KOMMENTARER OG VURDERING AV MULIGE KONSEKVENSER FOR TROMS

Rapporten er på 187 sider, hvorav forslag til tiltak utgjør 50 sider. I alt er det foreslått 25 ulike tiltak – hvorav noen av de viktigste er gjengitt i sammendraget ovenfor. I det følgende vil det som anses som viktigst i rapportens tiltaksforslag bli vurdert og kommentert.

Den norske kystsonen er et av Norges viktigste konkurransefortrinn på det internasjonale sjømatmarkedet. Det er derfor positivt at det tas en grundig gjennomgang av arealbruken i havbruksnæringen, med tanke på hvordan tilgjengelig produksjonsareal kan utnyttes optimalt og på en bærekraftig måte.

Utvalget legger til grunn for sitt arbeid at det fortsatt skal være vekst i norsk havbruksnæring på sikt. Det vises til at mesteparten av det totale sjøarealet innenfor grunnlinjen fra Vest-Agder og nordover finnes i de nordligste fylkene. På grunn av dette og andre naturgitte forutsetninger, samt at tettheten av anlegg er mindre i nord, har den nordlige landsdelen det største potensialet for en økt vekst innenfor havbruk. Klimaendringer kan videre bidra til at de ideelle havbruksområdene forskyves nordover.

Selv om utvalget legger til grunn at potensialet for fortsatt vekst er stort i nord, foreslås det en midlertidig stopp i tildelingen av nye tillatelser eller generell økning av MTB¹ i hele landet. Dette begrunnes med at næringa i mange områder har så store utfordringer knyttet til bærekraft, at det bør treffes tiltak for å hindre fortsatt negativ utvikling. Blant annet mener man det kan bli nødvendig å flytte produksjonen fra områder med dårlig miljøtilstand til områder med god. Sammen med andre foreslåtte tiltak som krever handlingsrom, vil dette ta tid å operasjonalisere og iverksette. I mellomtiden skal ikke myndighetene legge til rette for økt produksjon i områder med god miljøtilstand før man ser omfanget av flytting av eksisterende kapasitet til disse områdene. Konsekvensen blir at aktører i gode områder ikke kan realisere et potensial for økt produksjon før man ser hvor mye av dette som trengs for å bøte på tilstanden i dårlige områder.

---

¹ MTB angir Maksimalt Tillatt Biomasse pr. tillatelse. I Troms og Finnmark er denne 900 tonn. I resten av landet 780 tonn.

Fylkesrådet anser i utgangspunktet de bærende elementer av utvalgets tilrådninger med formål å redusere miljøbelastningene i dagens fiskeoppdrett, spesielt de knyttet til lakselus, rømming og produksjonstap, som positive:

- At kysten deles inn i soner på en måte som effektivt reduserer spredning og forekomst av sykdom og lus.
- At avbøtende tiltak styres gjennom indikatorer og handlingsregler.
- At næringen gis et sterkere direkte samfunnsansvar for å løse fellesutfordringer.

Sett fra Troms må mange av utvalgets forslag til hvordan dette skal gjennomføres likevel stilles i et kritisk lys. Selv om hovedfokuset i rapportens tiltaksforslag har det gode formål å få til en mest mulig effektiv arealbruk innefor bærekraftige miljømessige rammer, har flere av forslagene elementer som vil kunne gi uheldige effekter for mange av aktørene i fylket.

Gjennomgang av noen av utvalgets tiltaksforslag:

Under er det foretatt en gjennomgang og vurdering av utvalgets forslag til tiltak. Hvert nummer refererer til tilsvarende nummer i rapporten.

10.1. Etablere strøm katalog for hele kysten og fjordene.

Utvalget anser kunnskap om strømforhold som så sentralt i opprettelsen av en bærekraftig arealstruktur for akvakulturnæringen, at det foreslås å opprette en nasjonal strøm katalog. Fylkesrådet støtter dette fullt ut ettersom det er en svært viktig forutsetning for å ha mulighet til å oppfylle flere av arealutvalgets forslag og regjeringens bærekraftstrategi. Det haster videre med å komme i gang for å ha et godt verktøy dersom man skal fastsette produksjons- og utsettingsområder slik utvalget foreslår, samtidig som det ikke skal åpnes for økt produksjon på landsbasis før ordningen er gjennomført. Også med tanke på kommunal og fylkeskommunal planlegging av kystarealene er dette viktig. Utvalgets syn i at dette må anses som et nasjonalt ansvar som bør finansieres på statlig nivå støttes.

10.3. Kartlegge kystsonen

Utvalget mener at de kartverktøy man har i dag for planlegging av arealer i sjø er begrensede. Det er mangler knyttet til informasjon om topografi, bunnssubstrat og naturtyper en rekke steder langs kysten. Utvalget synes det er et tankekors at kunnskapen om den mest intensivt utnyttede delen av de norske sjøarealene fremdeles er så mangelfull. Tilstrekkelige kartverktøy bør på plass langs hele kysten, og utvalget ser det som naturlig at det arbeidet som i dag utføres gjennom Mareano-programmet, også etter hvert bør omfatte de mer kystnære arealene. Dette er sentral kunnskap å tilegne seg og fylkesrådet gir forslaget full støtte. Sammen med strømdata for sjøarealene, vil gode kartverktøy kunne legge til rette for en mer bærekraftig utnyttelse av arealene langs kysten. Dette vil gi kommunene en bedre mulighet til optimal arealplanlegging, samt for næringen til å finne de mest optimale lokalitetene. Et "Kyst-Mareano", slik utvalget foreslår, bør ha meget høy prioritet og som et nasjonalt prosjekt ha stor grad av statlig finansiering.

Et slikt arbeid vil være en videreføring av det som er gjort i Astafjordprosjektet i Troms. Her har man siden 2002 drevet kartlegging nettopp på den måten og med det formål som utvalget skisserer. Det har bl.a. vært laget marine grunnkart og temakart, samt foretatt miljøklassifisering og beregning av bæreevne, for området rundt Astafjorden. NGU har vært nære samarbeidspartnere. I prosjektets fase III, som nå pågår, er det videre utført modellering av strøm for hele Sør-Troms nordover til Malangen i regi av SINTEF. I tillegg er det laget marine grunnkart for et større område enn tidligere. Prosjektet har vært finansiert av Troms fylkeskommune og kommunene i det aktuelle området. Alle oppdretterne i området har også bidratt økonomisk for å få gjort strømmodelleringer av sine lokaliteter.

10.4. Produksjonsområder med egne utsettssoner – koordinert utsett og brakklegging

Som et sentralt tiltak for sykdombekjempelse i akvakulturnæringen, foreslår utvalget at kysten deles inn i områder adskilt med smitteforebyggende branngater. Innenfor et slikt område skal produksjonen koordineres mhp utsett av fisk, brakklegging og

sykdomsbekjempelse. Etter utvalgets forslag blir inndelingen i slike produksjonsområder det overordnede strategiske grepet for den framtidige forvaltningen av oppdrettsnæringen.

Hvert produksjonsområde deles igjen inn i utsettssoner, fortrinnsvis fire, hvor utsetting av fisk og brakklegging av lokaliteter koordineres. Hver oppdretter innen et produksjonsområde forutsettes å kunne ha lokaliteter i fire utsettssoner slik at behov for fire adskilte utsett i en toårig produksjonssyklus blir ivaretatt. Utsettssonene fastsettes i henhold til spesifikke lokale, faglige vurderinger.

Den ideelle fordring om syklisk produksjon i fire utsettssoner innen et produksjonsområde vil i praksis kreve at selskapene må ha en viss størrelse for å kunne drive kostnadseffektivt. Dette vil favorisere større aktører. Små aktører har ikke samme mulighet som større aktører til å etablere infrastruktur for å drifte flere lokaliteter med stor innbyrdes avstand. En struktur som anbefalt av utvalget vil kreve at små aktører i større grad enn i dag samlokaliserer og samarbeider med andre. Fastsetting og gjennomføring av ordningen vil videre kreve at alle aktører i et produksjonsområde må samarbeide.

Eier og lokalitetsstrukturen i Troms fylke i dag er for en stor del slik at vi har flere små og mellomstore aktører (med fra 2-7 tillatelser) som driver i hver sin fjord eller sitt område som er mer eller mindre geografisk adskilt fra andre (en parallell til den samiske siida). Eksempler på områder hvor dette er tilfelle er Kvæningen, Tromsø/Karlsøy, Senjafjordene, Kvæfjord, Harstad og Bjarkøy. Hvert av disse område (hver fjord) er dermed også smittemessig adskilt fra andre. Det foreslåtte systemet vil bli vanskeligere for disse aktørene da de vil måtte drive over et større område (i flere fjorder). Dersom fremtidig struktur skal bli slik som utvalget foreslår, vil dette kreve stor grad av samarbeid. Det er ikke gitt at dette vil være mer gunstig med tanke på sykdomsforebygging enn dagens struktur i disse områdene.

Flere mindre aktører samarbeider i dag ved å ha samdrift, felles slakteri mm. Det kan bli krevende for mange av dem å drive rasjonelt dersom sonene som etableres har for stor utstrekning rent geografisk. I så måte ligger det visse incentiver i utvalgets forslag som kan lede til større eierkonsentrasjon, ved at eiere av mindre selskap kan oppleve at rammebetingelsene blir så vanskelige at de velger til å selge til større aktører. Det vil opplagt være fristende for store kapital- og ressurssterke selskap å få tilgang til gode lokaliteter ved oppkjøp av mindre aktører i nord – hvor det i følge utvalget er utsikter for fremtidig vekst.

Betydningen av å sikre seg de beste lokalitetene er noe oppdrettsselskapene er svært bevisst på, noe som synliggjøres når selskapenes aktiva blir verdsatt i forbindelse med salg eller fusjoner. Dette sier noe om at det ikke lenger bare er tillatelsene (konsesjonene) i et selskap som har verdi, men at det også er store verdier representert i de lokalitetene et selskap besitter. Ettersom areal blir en stadig større knapphetsfaktor, vil denne tendensen sannsynligvis forsterkes ytterligere i årene som kommer dersom det legges til grunn at næringa som helhet skal fortsette å vokse.

Når det gjelder størrelsen på et produksjonsområde, legger utvalget til grunn at det minimum må være stort nok til at det oppnås en effektiv sykdomsforebyggende og -bekjempende brakklegging. Risikoen for spredning av sykdom fra ett produksjonsområde til det neste kan dermed begrenses. Ut fra rent praktiske hensyn til operasjonell drift av anleggene, vil det på den annen side være en grense for hvor store produksjonsområdene kan og bør være. Utvalget mener videre at avgrensning av produksjonsområdene må baseres på naturfaglige kriterier for å sikre en best mulig arealmessig produktiv utnyttelse,

og at det derfor ikke er gitt at en slik avgrensning vil følge de etablerte administrative grenser for kommuner og fylkeskommuner. Utvalget ser det, bl.a. av den grunn, som hensiktsmessig at dagens regiongrenser i akvakulturforvaltningen (som i nord følger fylkesgrensene) oppheves.

Utvalget har foreslått tre produksjonsområder i Troms: Nord-, Midt- og Sør-Troms. Det er ikke gitt noen nærmere geografisk angivelse. Etter fylkesrådets vurdering, vil det i Troms ikke være nødvendig å ha produksjonsområder som strekker seg over fylkesgrensene. Både i nord og i sør har vi åpne fjordsystemer (ytre Kvænangen/Lopphavet og Andfjorden) som vil utgjøre naturlige barrierer (branngater) mot eventuelle produksjonsområder i Finnmark og Nordland. Oppheving av regiongrensene er derfor ikke nødvendig her ut fra en slik argumentasjon.

Av naturlige barrierer som kan brukes for å skille produksjonssonene i Troms har vi videre Fugløysundet/ytre Lyngenfjord/Ullsfjord, Malangsfjorden med ytre Malangen (Malangsfjorden er nasjonal laksefjord), samt Vågsfjorden nordover mot Andfjordbassenget.

Utvalget framholder det som en ideell målsetting for produksjonsområdene at de må gjøres mest mulig selvforsynt med settefisk og slaktekapasitet for å begrense omfanget av potensielt smittefarlige transporter. Dette støttes i utgangspunktet, men vil for Troms fylke gi åpenbare utfordringer. Spesielt med tanke på settefisk ettersom selvforsyningsgraden i fylket bare er om lag 40 %, slik at det meste må kjøpes utenfra. Dette gjør at mye av smolten må transporteres til dels lange avstander, noe som påfører fisken stress og gjør den mer mottakelig for sykdom. I tillegg kan transporten i seg selv dra med seg smitte fra andre områder.

Det produksjonspotensialet som ligger i allerede gitte tillatelser til matfiskproduksjon av laks og ørret i Troms er ikke fullt utnyttet. I disse dager (mai 2011) utlyses det videre en generell vekst i MTB på 5 % på hver matfisktillatelse i fylket. Dersom i tillegg en betydelig del av matfiskproduksjonen i landet som helhet skal flyttes nordover, samt at eventuelle nye tillatelser fortrinnsvis skal gis i nord, slik utvalget foreslår, vil misforholdet mellom tilbud og etterspørsel etter settefisk bli enda større i fylket.

Det foreligger i dag fire søknader om utvidelse av settefiskanlegg i Troms. Disse representerer en potensiell økning av dekningsgraden til om lag 70 % ut fra dagens nivå på smoltutsett i matfiskproduksjonen. Disse søknadene tar uforholdsmessig lang tid å behandle, bl.a. som følge av at NVE først må avklare om tiltaket vil kreve konsesjon etter vannressursloven. Dersom det kreves konsesjon, vil det gå flere år før søknaden er ferdig behandlet. Dersom utvalgets tiltak skal gjennomføres slik de foreslås, må selvforsyningsgraden av settefisk i Troms høynes betydelig. Dette tilsier at saksbehandlingstiden må drastisk ned.

På slakterisiden ser man ikke for seg at det vil bli de samme utfordringer. I dag har vi relativt mange slakterier i fylket; i Gratangen, Ibestad, Salangen, Flakstadvåg, Torsken, Botnhamn, Skjervøy, Laukslett på Arnøya og Jøkelfjord. Disse slakteriene er svært viktige for lokal sysselsetting og næringsliv. En god del fisk føres imidlertid ut av fylket for slaktning. Ved opprettelse av produksjonsområder kan det bli begrensninger på føring av fisk og slik vil kanskje mer fisk bli slaktet innad i fylket totalt sett. Dette vil i så fall kunne øke sysselsettingen og verdiskapingen i fylket. Produksjonsområder kan også medføre at man får en omstrukturering av slakteriene, ved at noen vil få mer tilgang på slaktefisk enn i dag og andre mindre - avhengig av hvordan disse sonene til slutt blir.

Som nevnt er det i dag slik at de ulike fasene i produksjonen (settefiskproduksjon, matfiskproduksjon og slakting) kan skje i ulike fylker eller regioner. Mange produsenter har slike driftsformer. Transport av smolt og slaktefisk over lange avstander kan i dag ikke forbyes pga EØS-avtalen, hvis det ikke er begrunnet ut fra dyrevelferd og dyrehelse.

10.5.   Prosess for opprettelse av produksjonsområder og utsettssoner

Utvalget foreslår en todelt prosess for å gjennomføre inndelingen i produksjonsområder og utsettssoner. Først en forskriftsprosess som ut fra faglige kriterier foretar en inndeling i produksjonsområder og utsettssoner. Deretter planprosesser i henhold til plan- og bygningsloven for avsetting av areal til lokaliteter for oppdrettsanlegg. Denne todelingen bygger på en hensiktsmessig arbeidsdeling mellom faglige vurderinger og behovet for en demokratisk forankring gjennom kommunale planprosesser. Det synes også fornuftig å ha et faglig grunnlag å bygge på når man skal vurdere arealdisponeringen i fht havbruk.

Utvalget foreslår videre at det gjennomføres en prosess på nasjonalt nivå, hvor de faglige argumentene er førende, med sikte på å vedta en forskrift som oppretter produksjonsområdene, og hvor kommuner og fylkeskommuner vil være høringsinstanser. Dersom produksjonsområdene skal fastsettes gjennom en nasjonal forskrift, må det etter fylkesrådets syn være en forutsetning at man tar hensyn til innspill fra regionalt nivå – det være seg næring eller forvaltning.

For opprettelse av utsettssonene forelås det konkret at Fiskeri- og kystdepartementet delegerer myndighet til Fiskeridirektoratets og Mattilsynets regioner til å fastsette regionale forskrifter for inndelingen av de enkelte produksjonsområdene i utsettssoner. Dette gjøres fordi utgangspunktene langs kysten med hensyn til den eksisterende lokalitetsstrukturen er svært forskjellige, og at trengs mye regional og lokal kunnskap både fra forvaltningens og næringens side for å få til en gradvis overgang fra dagens lokalitetsstruktur til den nye. I denne sammenheng bør det nevnes at man i Astafjordområdet allerede i gang med en prosess hvor næringsaktørene og forvaltningen jobber for å få lagt en sunnere lokalitetsstruktur etter at området har vært rammet av ILA i flere år. Videre har Troms fylkeskommune og statlige sektormyndigheter et aktivt og vel fungerende samarbeidsforum innenfor akvakulturforvaltningen. Slik sett ligger forholdene til rette for en god prosess i Troms.

Fylkesrådet anser det som meget viktig at myndighet til å fastsette forskrifter for opprettelsen av utsettssonene delegeres til regionalt nivå. Arbeidet må gjøres i form av regionale samarbeidsprosesser mellom næringsaktører og forvaltning/myndigheter. Med den kjennskap man har til næringen i Troms, vil det være viktig å skynde seg langsomt og ta hensyn til lokale forhold. Man bør også ha det utgangspunkt at man ikke skal kaste vrak på etablerte strukturer som fungerer og prosesser som er i gang, men heller jobbe med disse som et grunnlag for den kabalen som skal legges. Det forutsettes at fylkeskommunen, som tildelingsmyndighet for akvakulturtilatelser, som vannregionmyndighet og som regional utviklingsaktør og planmyndighet, deltar aktivt og har en sentral rolle i arbeidet.

Målet må være at man legger til rette for størst mulig verdiskapning lokalt og regionalt, og at både produksjonsområder og utsettssoner utformes på en slik måte at alle aktører kan tilpasse seg det nye regimet uten for store problemer. Dette bl.a. for å ivareta det eierskapsmangfoldet man har i fylket, noe som anses som en viktig forutsetning for lokal og regional verdiskapning. Uten verdiskapning lokalt og regionalt vil ikke næringen ha

tilstrekkelig legitimitet i lokalsamfunn og kommuner til at det vil bli avsatt nødvendig areal til de endringer og den vekst utvalget forutsetter.

10.8. Oppheve laksetildelingsforskriften § 34, den såkalte 4–6 regelen

Forskrift av 22. desember 2004 om tillatelse til akvakultur for laks, ørret og regnbueørret § 34 trådte i kraft i 2004. Regelen fastslår at det kan knyttes maksimalt fire lokaliteter til en akvakulturtillatelse. Bestemmelsen sier videre at dersom to eller flere tillatelser er klarert for samme lokalitet, kan samtlige av disse være klarert for maksimalt de seks samme lokalitetene.

Utvalget peker på at denne regelen, sammen med en innskjerping av aktivitetsplikten (den såkalte passivitetsregelen), bidro til å forhindre unødig arealbruk. Det pekes i denne sammenheng på at antall lokaliteter for matfisk av laks og ørret i sjø ble redusert fra vel 1800 til 1023 per 31.12.2010, og at behovet for regelen dermed ikke synes å foreligge. Utvalget mener også at regelen vil være med på å komplisere arbeidet med å jobbe fram hensiktsmessige og robuste lokalitetsstrukturer, især i områder med særlige helseutfordringer.

Fylkesrådet støtter forslaget om å oppheve regelen. Regelen er vanskelig å forholde seg til for mange aktører, og den er også vanskelig å håndheve for forvaltningen.

Man savner likevel en mer utdypende analyse og vurdering av hvor mange lokaliteter en innehaver kan/bør ha, eller rettere sagt hvor stor tilgjengelig lokalitetsbiomasse han kan ha i forhold til den tillatelsesbiomassen (konsesjonsbiomassen) han har. Bakgrunnen for dette er en stadig større pågang etter lokaliteter, også fra selskap som i utgangspunktet burde ha nok tilgjengelig lokalitetsbiomasse. Dette tolkes som et ønske om å posisjonere seg i en stadig tøffere kamp om areal og de beste lokalitetene.

Tidligere var det slik at det vanlige var å klare seg med utsett på en lokalitet per år. Etter hvert har det blitt vanlig med årlige utsett på minst to lokaliteter (vårsmolt og høstsmolt) for de samme tillatelsene. Dette for å ha en jevnere produksjon og for å spre risiko dersom sykdom skulle oppstå. Dette har økt behovet for lokaliteter. Vedvarende sykdomssituasjoner gjør også at behovet for lokaliteter økes ved at aktørene vil ha alternativer utenfor sykdomsområdet. Man ser også at aktører får beholde passive lokaliteter for å ha beredskap i tilfelle sykdom.

Utvalget mener at passivitetsregelen vil være nok til å begrense arealbruken. Dette fordrer imidlertid en streng praktisering av regelen. I Troms har vi ikke opplevd den samme nedgangen i antallet lokaliteter som i resten av landet.

Det er etter forvaltningsreformen to ulike etater som står for tildeling (fylkeskommunene) og inndragning (Fiskeridirektoratet) av akvakulturlokaliteter. Laksetildelingsforskriften sier at søkers behov for areal til akvakultur bl.a. skal vurderes ved søknad om nye lokaliteter. Uten noen retningsgivende norm for tilgjengelig lokalitetsbiomasse, kan det være vanskelig å avslå en søknad kun ut fra en behovsprøving eller få søkeren til å gi fra seg lokaliteter for å få nye. Dersom passivitetsregelen samtidig ikke brukes for å dra inn lokaliteter, vil dette være langt unna effektiv arealbruk.

Utvalget mener at det i hvert produksjonsområde skal være fire utsettssoner, og at eksisterende tillatelser skal være tilknyttet produksjonsområdet og ikke, som i dag, Fiskeridirektoratets regioner. Dette kan tolkes som at forholdet mellom

tillatelsesbiomasse og tilgjengelig lokalitetsbiomasse bør være om lag 1:4. I de fleste fylkene i Norge er tildelt lokalitetsbiomasse 4 ganger tillatelsesbiomasse.

Det er tidligere pekt på at gode lokaliteter har en realverdi og er jevngodt med store penger for den som disponerer dem. Det betyr at areal kan betegnes som et formuesgode som samfunnet kan og bør styre bruken av. Utvalgets forslag om oppheving av ”4-6 regelen” støttes, men den bør erstattes av en annen norm som er enklere å forholde seg til for både næring og forvaltning.

10.11. Handlingsregler – viktig verktøy for god samfunnsstyring.

Utvalget anbefaler en dreining fra styring gjennom enkeltvedtak til et system som mer styrer seg selv, og de er kommet til at styring gjennom forhåndsdefinerte, gjennomtenkte og forutsigbare handlingsregler representerer et svært nyttig og viktig verktøy for god styring av samfunnsutviklingen. Den politiske debatten rundt akvakultur vil da dreies mot hva som er gode, langsiktige handlingsregler, og i mindre grad om visdommen i mer ad hoc-pregede beslutninger. Politiske beslutninger «tvinges» med andre ord til å holde seg innenfor rammer som det er bred politisk enighet om er gode på lang sikt. Samtidig vil bruk av handlingsregler representere et mer forutsigbart system for akvakulturnæringen selv.

Utvalget peker på at en i utviklingen av en bærekraftig akvakulturnæring har et åpenbart potensial knyttet til utviklingen av slike styringsregler. Handlingsregler skal slå inn i forhåndsdefinerte situasjoner og det trengs dermed indikatorer for å kunne måle om innslagspunktet/-ene er passert. Utvalget fremmer tre forslag i tråd med dette. Først fremsettes et forslag til regel for å kunne regulere den samlede produksjonen i et produksjonsområde slik at bærekraft knyttet til sykdom og tap kan sikres. Deretter fremmes forslag til et prinsipp som en handlingsregel for lus kan bygges på, og endelig et forslag om hvordan en handlingsregel for å minske genetisk påvirkning fra rømt laks på de ville laksebestandene kan etableres.

10.12. Handlingsregel for regional justering av MTB og adgang til miljøbegrunnet flytting.

I rapportens kapittel 7 har utvalget belyst tap i matfiskproduksjon av laks og ørret. Statistikk viser at tap i produksjonen fra 1998-2009 i gjennomsnitt lå på om lag 20 % for hele landet under ett. Årsaker til tap i produksjonen er dødfisk, utkast fra slakteri, rømming og andre årsaker. Den viktigste årsaken til tap er uttak av dødfisk som følge av sykdom. Samlet utgjør dødfisk og utkast fra slakteri nærmere 85 % av totalt tap.

For Troms er det påpekt fra utvalget at variasjonene i tap de senere år i hovedsak kan knyttes direkte til settefiskkvalitet og langtransportert smolt. Tapet i Troms kan derfor tydelig reduseres gjennom økende selvforsyningsgrad, økt kvalitetsfokus, og kortere transportvei.

Utvalget har regnet seg fram til at hver prosent reduksjon i produksjonstapet representerer en netto kostnadsreduksjon for næringen på 25 millioner kroner, og en potensiell brutto merinntekt på første hånd, dersom fisken fikk vokse opp og ble solgt, på over 200 millioner kroner. Reduksjon av produksjonstapet betegnes både som en gedigen utfordring og en tilsvarende mulighet for næringen.

Ut fra så vel et økonomisk som et økologisk bærekraftsperspektiv, og ut fra hensynet til en økonomisk effektiv utnyttelse av sjøarealene, er det utvalgets oppfatning at det bør være en overordnet målsetting å få redusert tapet i produksjonen. Det er behov for

mekanismer som kan bidra til en mer effektiv og bærekraftig arealbruk. Utvalget fremmer derfor to forslag i den anledning:

1. Forslag om handlingsregel for regional justering av MTB:

For det første foreslår utvalget at det gjennom forskrift knyttes en handlingsregel til at dersom gjennomsnittlig tap i produksjonen over to generasjoner i et produksjonsområde er større enn en bestemt prosent, så vil tillatt biomasse for hver tillatelse i produksjonsområdet bli redusert med en viss prosent fra 1. januar året etter. Tilsvarende vil det gis adgang til å forhøye den samlede tillatte biomasse i et produksjonsområde dersom det gjennomsnittlige tapet er mindre enn en viss prosent, og dersom øvrige forhold tilsier det (for detaljer se rapporten s 158).

2. Forslag om å knytte tillatelsene til produksjonsområder og tillate miljøbegrunnet flytting:

For det andre foreslår utvalget at det gjennom forskrift gis tillatelse til permanent flytting av akvakulturtillatelser fra produksjonsområder med store tap til produksjonsområder med små tap (jf. rapporten s 159). Forslagets bygger på en forutsetning om at produksjonsområdet innføres som geografisk enhet for akvakulturtillatelser i stedet for Fiskeridirektoratets regioner.

Hensikten med utvalgets forslag knyttet til en handlingsregel er å:

- Få økt fokus på tap i produksjonen som økonomisk og økologisk utfordring. Dødelighet i merdene er ikke et privat anliggende for den enkelte oppdretter. Høy dødelighet representerer en ineffektiv utnyttelse av det tilgjengelige arealet i kystsonen.
- Redusere biomassen i områder med vedvarende høye tap for å tilpasse biomassen til områdets bæreevne samt motvirke risiko for at tapene skal akselerere og komme ut av kontroll.
- Stimulere flytting til områder med lave tap og presumptivt bedre lokalitetsstruktur.
- Skape rom for bedring av lokalitetsstrukturen for gjenværende aktører i områder med store tap ved å stimulere til flytting.
- Realisere økonomiske og økologiske gevinster i form av reduserte tap.
- Stimulere næringen til økt kollektivt ansvar for fiskehelse og fiskevelferd.
- Legge til rette for å ivareta fiskens velferd på en effektiv måte for næringen og det offentlige.
- Legge til rette for å redusere smittefare fra anleggene til omgivelsene på en effektiv måte for næringen og det offentlige.

Fylkesrådets vurdering:

At den gjennomsnittlige tapsprosenten må ned er åpenbart. Handlingsregler knyttet til tap/høy dødelighet, slik det er foreslått av utvalget, synes å kunne være en hensiktsmessig måte å regulere produksjonen på for å kunne styre mot effektiv og miljømessig bærekraftig arealbruk. Graden av tap i produksjonen trenger likevel ikke å være en entydig indikator på graden av bærekraftig drift hos enkeltaktører.

For å belyse dette kan man ta utgangspunkt i dagens situasjon for tilgang på settefisk i Troms. Ettersom selvforsyningsgraden av settefisk i Troms er lav, er det større risiko for tap på grunn av dårlig smoltkvalitet enn i områder med større egenforsyning. Restpartier og lange transporter er stikkord her. I de nordligste delene av landet er det videre klimatiske forhold som øker risikoen for tap (f eks mer vintersår som følge av lave sjøtemperaturer). Det kan også være andre faktorer som i liten grad er kontrollerbare som medfører tap. Man kan få sykdom på fisken uten at det er ens egen feil. Alger og maneter

er eksempel på andre uforutsigbare tapsfaktorer. Spørsmålet til enhver tid blir hvor mye den enkelte aktør kan/skal lastes for tap.

Med ulike konkurranseforhold, kan man stille spørsmålstegn ved om en slik handlingsregel vil fungere rettferdig. Slik ordningen foreslås vil den favorisere aktører med tilstrekkelig egen settefiskproduksjon og korte transportavstander. Sett fra vårt fylke vil mange aktører kunne komme uheldig ut. Ut fra et rettferdighetsprinsipp vil det etter vår vurdering ikke være riktig å innføre slike ordninger før produksjonsområdene er tilnærma selvforsynte med settefisk, eller at det tas spesielle hensyn til dette i praktiseringen av handlingsregler.

Det er et faktum at kvaliteten på settefisken bl.a. varierer med etterspørselen. Utvalget har tiltro til at handlingsregelen vil skjerpe kravene til kvalitet på settefisken fordi handlingsregelen forventes å gi oppdretterne incentiv til å begrense alle former for produksjonstap, herunder skjerpe kravene til størrelse og kvalitet på sjøsatt settefisk. Settefisk er sammen med for den største produksjonskostnaden i matfiskproduksjonen, og tap representerer derfor en stor økonomisk utgift. Derfor er smoltkvalitet uansett et sentralt spørsmål og har vært det lenge. Smoltkvaliteten vil nok fortsatt variere med etterspørselen selv om handlingsregelen settes i verk. I så måte kan utvalget ha overvurdert denne effekten av regelen.

I rapporten dokumenteres det stor spredning i produksjonstap mellom enkeltoppdrettere i alle fylker og områder. Man må derfor spørre om det vil være rettferdig med kollektiv reduksjon av biomassen, dvs. at alle aktørene innenfor et produksjonsområde skal få redusert sitt produksjonspotensial, fordi en enkelt aktør av ulike årsaker får store tapstall. En slik ordning vil naturligvis lede til et visst kollektivt press, som kan ha positiv effekt. Men det vil åpenbart føles urettferdig for aktører i samme område som driver bra og har lave tapstall. Det er gode grunner til å se på ordninger for å redusere produksjonstapet, men etter vårt syn bør det primært være enkeltaktørene som må ta følgene.

En annen effekt man kan forvente dersom man står i fare for å tape store penger som følge av reduksjon av tillatt biomasse, er at det vil bli fristende å forsøke å trikse med tallene for å unngå dette. Man kan ikke se bort fra muligheten for et kollektivt press i så måte. I det store og hele er man avhengig av meget gode systemer for å innsnevre mulighetene til talljuks dersom dette skal fungere etter hensikten. Med tanke på de erfaringer man til nå har med biomasserapportering, luserapportering med mer, er det grunn til å spørre om man vil klare dette. Utvalget selv hevder imidlertid at kvaliteten i dag er god nok til å iverksette handlingsreglen.

Dersom det gis tillatelse til flytting av produksjonskapasitet fra dårlige til gode områder (miljøbegrunnet flytting), kan det gi uheldige næringsmessige konsekvenser. Lokale aktører i det gode området vil få begrenset sine muligheter til å utnytte potensialet fordi dette forbeholdes aktører fra andre områder. Dette kan stenge for tildeling av ny tillatelses-MTB til gode områder hvor eksisterende aktører kan delta. Dersom det videre er dårlig driftskultur som er årsaken til tapene, kan en slik ordning medføre at man flytter miljøproblemet. Er det dårlige strukturer og dårlig driftskultur som er årsaken til tap, bør disse problemene løses der de er.

En av de sentrale forutsetninger for å innføre handlingsregelen med miljøbegrunnet flytting, er at dagens ordning med at tillatelsene er bundet til Fiskeridirektoratets regiongrenser oppheves og erstattes av en binding til produksjonsområdet. Utvalget er av den bestemte oppfatning at utviklingen i akvakulturnæringen er kommet så langt at

bærekraft og effektiv arealutnyttelse må komme foran distriktspolitiske hensyn når lokalisering av anlegg skal vurderes. Etter utvalgets syn er ikke dette spesielt kontroversielt i og med at flyttebevegelsen må forventes å gå nordover dersom regiongrensene oppheves og erstattes av produksjonsområder og adgang til miljøbetting flytting.

Slik utvalget framstiller det, kan dette oppfattes som distriktspolitisk positivt ettersom aktiviteten vil flytte mot nord. Og man kan ikke se bort fra at dette kan ha positive effekter i fht uttalte politiske mål om sysselsetting og aktivitet i distriktene – hvilket underforstått her betyr Nord-Norge. På den andre siden er det et faktum at dette vil legge til rette for at først og fremst større aktører i problemområder i sør og vest vil få muligheten til å flytte til nye og bedre områder i nord. Utvalget legger da heller ikke skjul på at det i praksis vil det være større oppdrettere med produksjon i flere deler av landet som må forventes å få størst nytte av muligheten til miljøbetting flytting av tillatelser ut av produksjonsområdet.

Dette betyr at det potensialet som fremdeles ligger i nord i form av ledig arealkapasitet, i mindre grad vil bli tilgjengelig for lokale/regionale aktører og minske deres muligheter til utvidelser og økning av produksjonen. Tvert i mot kan det bli aktører uten lokal/regional tilhørighet og eierskap som vil høste verdiene de ledige arealene representerer.

Areal som ressurs er en av de viktigste premisser for lønnsom akvakulturproduksjon i framtida. I næringspolitikken heter det at man må utnytte de regionale fortrinn. Ett av de regionale fortrinn vi har i Troms, er at det ennå er et restpotensiale i form av areal til akvakultur. I formålsparagrafen til Akvakulturloven heter det bl.a. at loven skal legge til rette for verdiskaping på kysten. Dersom utvalgets forslag går igjennom, vil det bety at lokale aktører i mindre grad får utnyttet regionale fortrinn, samtidig som utviklingen mot færre og større aktører, gjerne uten lokal tilhørighet, skyter ytterligere fart. Bindingen mellom konsern og region/kommune vil bli svekket, og langt mindre av verdiene som skapes blir igjen lokalt.

Alternativet til utvalgets forslag vil være at man stopper veksten eller bygger ned produksjonen i problemområdene og forsøker å løse problemene der de er. Så kan man heller øke kapasiteten i de områder det ligger til rette for det. Å flytte kapasitet, slik utvalget legger opp til, kan fort gi uheldige og urettferdige utslag.

10.13. Prinsipp for utvikling av handlingsregel for å redusere lusepress på villaks og sjørret og 10.14. Etablering av handlingsregel for å sikre villaks mot genetisk påvirkning fra rømt laks

Utvalget ser for seg at det utvikles indikatorer for graden av lusebelastning og genetisk påvirkning av villaks fra oppdrett, og at det knyttes handlingsregler til dette for å redusere belastningen. Iverksettelsen av tiltak skal pålegges alle aktørene i et produksjonsområde (forurensar betaler-prinsippet).

Fylkesrådet forutsetter at dette vil bli omtalt i nærmere detalj av næringas organisasjoner og fagmyndighetene. Uten å gå nærmere inn på hvordan dette skal reguleres, kan man likevel si seg enig i prinsippet.

10.15. Ingen nye tillatelser eller økning av MTB før produksjonsområder er etablert.

Utvalget foreslår at det ikke skal tildeles nye tillatelser eller økning av MTB for laksefisk før et nytt system med produksjonsområder og utsettssoner er etablert. Dette begrunnes med at disse tiltakene vil ta tid å operasjonalisere og iverksette, og at det er nødvendig å sikre rom for gjennomføringen av dem. Det frarådes at det tildeles nye matfisktillatelser eller generell økning av MTB også i områder med god miljøtilstand, fordi man bør vente til man ser behovet for, og omfanget av flytting av eksisterende kapasitet til disse områdene.

Etter det fylkesrådet kan se, sier utvalget ingen ting om hvor lang tid man antar det vil ta å etablere systemet med produksjonsområder og utsettssoner. Erfaringsmessig kan slike prosesser ta forholdsvis lang tid. Med de forslag som her skisseres er det videre et spørsmål om ikke det nettopp *bør* ta litt tid for ikke å gjøre mer skade enn gagn. Uansett tidsperspektiv, kan konsekvensen av utvalgets forslag bli at aktører i vår landsdel, som opererer i områder med god miljøtilstand og hvor det er potensiale for utvidelser og økt produksjon, blir nødt til å sitte på vent og se på at det kommer inn aktører sørfra som okkuperer store deler av de arealene som ennå fins og dermed reduserer lokale/regionale aktørers muligheter. Noe som klart kan få konsekvenser for lokal verdiskapning på sikt (jf. punkt 10.12 over).

Ordningen med produksjonsområder og tilhørende utsettssoner kan være en hensiktsmessig måte å ordne arealbruken på i framtida, og et mål å sikte mot. Ut fra hensynet til regional næringsvirksomhet og verdiskapning synes imidlertid forslaget om oppheving av regiongrensene og tilrettelegging for flytting av produksjonskapasitet inn i de nordlige landsdelene å ha sine klare bakdelene. En opphevelse av regiongrensene som forvaltningsmessig enhet mht. akvakultur anses derfor som uheldig. Som vist under punkt 10.4 ovenfor, anser vi det også som unødvendig i Troms fordi man kan etablere en ordening med produksjonsområder og utsettssoner uten at man behøver å oppheve regiongrensene. I de deler av landet det synes nødvendig og hensiktsmessig å ha produksjonsområder på tvers av regiongrensene, kan man løse dette gjennom spesielle tilpasninger.

10.19. Prioritere søknader om etablering eller utvidelse av settefiskanlegg

Søknad om akvakulturtillatelse for produksjon av settefisk tar lang tid å behandle. Dette skyldes bl.a. at de skal vurderes etter vannressursloven av NVE. Dersom NVE kommer til at utvidelsen vil kreve konsesjon etter denne loven, vil det erfaringsmessig gå år før konsesjonsbehandlingen er ferdig. Deretter følger ordinær behandling etter akvakulturloven, som også tar noe tid.

Utvalget poengterer at det i dag ikke er balanse mellom produksjonen av settefisk og produksjonen av matfisk på fylkes-/regionnivå, og fremhever at underdekningen av settefisk er særlig fremtredende i deler av Troms og i Finnmark. Dette er åpenbart et problem dersom utvalgets forslag om selvforsynte produksjonsområder skal realiseres.

Det foreligger i dag søknader om økning av produksjonen på eksisterende settefiskanlegg i fylket som vil kunne bedre situasjonen noe. Men selv om det gis tillatelse til de omsøkte utvidelser, vil det fortsatt være en betydelig underdekning. Bygging av nye settefiskanlegg tar tid, og per i dag foreligger det ingen slike søknader. Vi er kjent med at det foreligger planer, men realiseringen av disse kan ligge forholdsvis langt inn i framtiden.

Dette betyr at matfiskprodusentene i fylket i overskuelig framtid må importere den smolten de mangler. Dersom produksjonskapasitet blir flyttet nordover, slik utvalget

legger opp til, kan behovet for import også øke. Dette vil være uheldig ut fra velkjent problematikk med at lang transport har innvirkning på settefiskens helse og velferd, noe som ofte medfører forhøyet dødelighet, samt at slik transport fra et område til et annet kan utgjøre en smittekilde.

Utvalget har ingen svar på hvordan dette problemet skal løses bortsett fra at de foreslår at saksbehandlingen av søknader om tillatelser i henhold til vannressursloven blir gjennomgått med sikte på å identifisere muligheter for å effektivisere den. Dette er vel og bra og bør absolutt være et aktuelt tiltak. Behandlingen av søknader i henhold til vannressursloven har imidlertid særtrekk som kan gjøre en raskere saksbehandling vanskelig, for eksempel tidsbruk knyttet til måling av vannføringen av vassdragene.

10.21. Statlige forventninger til akvakultur i regionale og kommunale planer
Våren 2011 skal regjeringen utforme forventninger til regional- og kommunal planlegging.

Utvalget tilrår at det i den forbindelse utarbeides statlige forventninger til akvakultur i regionale og kommunale planer, og at det bør gis føringer for behovet for revisjon av planer for akvakultur og kystsoner sett fra nasjonalt nivå.

I Troms er det et stort behov for revisjon av gamle kystsonerplaner. Både for forvaltning, næring og øvrige samfunnsinteresser ville det være en stor fordel om dette ble gjort. Problemet er ofte at kommunene ikke har økonomiske eller kompetansemessige ressurser til å kjøre revisjonsprosessene. I en anstrengt kommuneøkonomi blir dette nedprioritert. Dersom det er av nasjonal interesse at kommunene skal prioritere dette arbeidet i større grad, er det spørsmål om det ikke også bør stilles statlige midler til rådighet for formålet. Særlig bør dette være gjenstand for drøfting dersom det gis statlige forventninger i tråd med utvalgets forslag om produksjonssoner, branngater og flytting av produksjonskapasitet – noe som i stor grad vil kreve interkommunal planlegging.

10.22. Pilotplaner for bærekraftig akvakultur i utvalgte områder

Utvalget foreslår at det på departementsnivå tas initiativ til å opprette av pilotprosjekter for regional/interregional planlegging i utvalgte kystområder. Pilotprosjektene bør omfatte områder med vekstpotensial og områder med omstrukturingsbehov, områder med et lokalt engasjement for akvakultur og områder med lokal motstand.

Under punkt 10.3. over, er det vist til at man gjennom Astafjordprosjektet siden 2002 har drevet kartlegging med sikte på en kunnskapsbasert forvaltning og arealplanlegging av kystsonen i Sør-Troms. Man har derfor et meget godt grunnlag i form av data og verktøy for å kunne lage en god interkommunal kystsonerplan for området. Som det vises til under, er det også et meget stort behov for en slik plan av ulike årsaker.

Astafjordene, som i tillegg til selve Astafjorden også omfatter Salangen, Lavangen, Gratangen, Bygdenfjorden og Grovfjorden, har vært rammet av betydelige sykdomsproblemer som følge av ILA siden 2007. Dette har ført til store tap for aktørene der. For å få bukt med sykdomsproblemene, har Mattilsynet sett seg nødt til å forby utsett av fisk der i 2011 for å få brakklagt området en tid før nytt utsett i 2012. Både forvaltning og næringsaktører i området ser pga sykdomsproblemene behov for at det blir lagt en ny lokalitets- og driftsstruktur i dette fjordsystemet. Det aktuelle området omfatter i dag fem kommuner (Saugen, Lavangen, Gratangen, Ibestad og Skånland). De har hver sin kystsonerplan, hvorav fire er mer enn 10 år gamle, mens den femte nylig er revidert. I de kommunene som har gamle planer er konfliktnivået økende i forhold til både tradisjonelt

fiskeri og fritidsfiske, hytte- og fritidsbebyggelse, fergetrafikk, anadrome fiskebestander med mer.

Etter det vi kan se må Astafjordområdet være godt egnet for et pilotprosjekt slik utvalget foreslår det. Dersom man også utvider området til å gjelde hele Sør-Troms vil man inkludere flere kommuner med stort behov for planrevisjon.

10.23. Utarbeiding av veileder for planlegging av akvakultur

Utvalget legger fram forslag om at det bør utarbeides en veileder til bruk i kommuner og fylkeskommuner, for å bøte på kompetanse som en begrensende faktor for planlegging. Det foreslås videre hvordan dette skal gjøres og hva den bør inneholde. Dette kan bli et svært nyttig verktøy og bør støttes fullt ut.

10.24. Evaluering av eiendomsskatteordningen etter at produksjonsområder er etablert

Utvalget anbefaler at det etter noen år evalueres om kommunenes adgang til å kreve eiendomsskatt for flytende oppdrettsanlegg i sjø har hatt den ønskede effekt, og at denne evalueringen bør skje når produksjonsområdene og utsettssonene er etablert. Noen vurdering av arealavgift er ikke gjort. Dette bl.a. fordi sittende regjering ikke har åpnet for arealavgift i nærmeste framtid.

De beløp en kommune kan forvente å få inn i eiendomsskatt for oppdrettslokaliteter (i følge utvalget erfaringsmessig mellom ca. 25 000 og 70 000 kr per lokalitet per år), er i dag beskjedne i forhold til de verdier et lakseoppdrettsanlegg genererer. Dersom utvalgets forslag om etablering av produksjonsområder og utsettssoner skal bli en realitet, vil dette kreve stor grad av velvilje fra kommunenes side til å avsette arealer til slik akvakultur. Spørsmålet er om denne viljen er stor nok til at utvalgsløslagene kan gjennomføres uten for store vanskeligheter.

Man ser i dag et økende konfliktnivå og en økende skepsis og motvilje til etablering av nye lokaliteter for lakseoppdrett i kommunene, også om det er lokale aktører som søker. Det er grunn til å forvente at den lokale motstanden vil forsterkes dersom vi får en utvikling med strukturmessige endringer på eiersiden mot store aktører uten lokal tilknytning som legger igjen forholdsvis lite lokalt, samtidig som lokalitetene stadig blir større og legger beslag på mer areal.

Man vet ikke hvor lang tid det evt. vil ta å innføre utvalgets forslag om produksjonsområder. Det kan godt ta forholdsvis lang tid. Det betyr at det vil ta enda lengre tid før man har fått evaluert eiendomsskatteordningen. Mange kystkommuner har allerede signalisert at eiendomsskatt ikke gir noe igjen og at det bør komme en særskilt arealavgift i stedet. Det er til og med startet en aksjonsgruppe bestående av kystkommuner for å få forgang i dette. Dette bør være en indikasjon på at det å vente til utvalgets forslag er gjennomført før man vurderer andre alternativer enn eiendomsskatt, kan komme til å skape store vanskeligheter med å få iverksatt helt sentrale deler av utvalget forslag til endringer (produksjonssoner, branngater, handlingsregler).

10.25. Forskningsbehov

Utvalget mener det er behov for å styrke forskningen på mange områder som vil ha betydning for effektiv og bærekraftig arealutnyttelse, og peker i rapporten på noen områder som særlig bør prioriteres (jf. s 185-187):

- Målrettet forskning for å etablere indikatorer for rømt fisk og lakselus som kan operasjonaliseres i handlingsregler

- Forskning på virkningene av akvakultur på ville fiskebestander
- Forskning på økologiske effekter av lakseoppdrett, en før-og-etter-studie i Ofotfjorden
- Etablering og drift av overvåkningssystemer i henhold til vannforskriften
- Havbruksteknologi

Utvalgets forslag støttes. I denne sammenheng vises det til høringssvar datert 01.11.2010 fra Troms fylkeskommune til Fiskeridirektoratet om kunnskapsbasert forvaltning – innmelding av FOU-behov.

ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Noen av utvalgets forslag vil, dersom de blir gjennomført, kunne få konsekvenser for fylkeskommunen som forvaltningsorgan og planmyndighet. Dette gjelder særlig forslagene om etablering av produksjonsområder og utsettssoner. Statlige forventninger til akvakultur i regionale og kommunale planer vil eventuelt også kunne legge føringer for kommunal og fylkeskommunal planlegging. Det forutsettes at de enkelte tiltaksforslagene vil bli sendt på høring dersom de skal gjennomføres, og at en nærmere analyse av konsekvenser kan foretas i forbindelse med dette.

INNSPILL TIL RAPPORTEN FRA ANDRE

Fylkeskommunen har tilskrevet næringas organisasjoner og samtlige kommuner i Troms og bedt dem komme med innspill. Det er kun kommet respons fra Målselv kommune. Innspillet fra dem gjengis nedenfor:

Innspill til høring om effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen fra Målselv kommune:

Målselv kommune vil understreke viktigheten av at intensjonene i "Lov om laksefisk og innlandsfisk" blir ivarettatt, jfr. § 1: *Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere.*

Som forvaltere av deler av Malangsfjorden som nasjonal laksefjord med Målselvfjorden og

Målselva vil vi holde fram viktigheten av at havbruksnæringen legger vekt på å **heve kunnskapen** for derigjennom å **lage tydelige styringsredskap**.

1. Heve kunnskapen ved:

- Hydrologiske registreringer på hastighet/ lakselus-spredning i Solbergfjorden, Gisundet, Yttersida av Malangen og Rysstraumen-Tromsø-Strømfjorden mot Grøtsundet. Registreringene vil gi grunnlag for vurdering av lokalisering av nye anlegg og vurdering av økning av biomasse i eksisterende anlegg.
- Utvikle større grunnlag for lukka anlegg.

2. Lage tydelige styringsredskap for

- Koordinering av avlusing. Dette er viktig å koordinere med utvandring av smolt fra vassdragene
  - Brakklegging
  - Vurdering av tillatt mengde lus. Må vurderes ved økning av biomasse i eksisterende anlegg
  - Individmerking av fisk for et "Forurensner- betaler-prinsipp"

- Hvor nært anlegg kan ligge nasjonale laksefjorder. Etter grunnlag fra hydrologiske kartlegginger

Innstilling:

Fylkesrådet fremmer følgende forslag til vedtak:

1. Fylkestinget har behandlet rapporten fra ekspertutvalget for effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen (Arealutvalget), og vil kommentere det som anses som viktigst i rapportens tiltaksforslag. Fylkestinget merker seg utvalgets sammensetning.
2. Fylkestinget konstaterer at Arealutvalgets mandat og fokus har vært å komme med forslag til effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen. Fylkestingets vurderinger må baseres på den totale forvaltninga av sjø - arealene i fylket vårt.
3. Fylkestinget mener Arealutvalgets forslag vil kunne bidra til å legge til rette for videre vekst innenfor havbruksnæringen regionalt og nasjonalt. Fylkestinget ser samtidig at eksisterende strukturer, samt nasjonalt og internasjonalt regelverk, vil kunne legge begrensninger og føringer for gjennomføringen av utvalgets forslag.
4. Fylkestinget vil slå fast at Troms har særegne muligheter knyttet til vår beliggenhet med hensyn til å utvikle og utnytte våre fiskeri - og havbruksressurser. Disse mulighetene må vi ta vare på for framtidige generasjoner gjennom en bærekraftig forvaltning. Bærekraft må være en forutsetning for oppdrett og forvaltningen må ha som sitt hovedformål å legge til grunn for sysselsetting og bosetning i kystsammfunnene.
5. Fylkestinget har merket seg at Arealutvalget har gitt rapporten tittelen "*Areal til begjær*". Dette er beskrivende for konkurransen om arealene slik vi ser den. Det er ingen tvil om at det i enkelte områder er arealkonflikter. Det er heller ingen tvil om at det kan dukke opp flere.

Dersom næringen skal kunne utvikle seg videre må man ha en forvaltning som forebygger arealkonflikter og legger til rette for sameksistens bl.a. gjennom funksjonelle kystsoneplaner. Videre må lokalmiljøer og berørte kommuner ha en direkte gevinst av å åpne opp/legge til rette for oppdrett.

Arealutvalgets forslag til tiltak kan derfor ikke behandles isolert.

6. Sett fra Fylkestingets ståsted er det en viktig strategi å bistå til sterkere samarbeid mellom forskning, utdanning og næringsliv. Det kan motivere til å øke den samlede innsatsen for den marine næringsutviklingen i fylket vårt. Noe som vil legge til rette for en robust videreutvikling av marine verdiskapningsklynger i alle ledd av fylkets verdikjede fra fiske, oppdrett, marin videreforedling, markedsføring og næringssservice.
7. Fylkestinget støtter utvalgets forslag om å etablere en strømatalog for kysten og fjordene, samt at det bør gjennomføres et "*Kyst - Mareano*" for å kartlegge kysten bedre (jf. kap. 10.1 og 10.3). Dette må gis høy prioritet og gjennomføres som et nasjonalt prosjekt med stor grad av statlig finansiering.
8. Fylkestinget støtter i prinsippet utvalgets forslag om at kysten deles inn i soner på en måte som effektivt reduserer spredning og forekomst av sykdom og lus (jf. kap. 10.4 og 10.5). Målet må samtidig være å legge til rette for størst mulig verdiskapning lokalt og regionalt. Produksjonsområder og utsettszoner må derfor utformes på en slik måte

